

среда и субекти, с мястото и ролята им в нашата народностна и национална история. Вторият момент е особено важен в дадения случай, тъй като разкрива условията, при които са се формирали много предубеждения към циганите и обратното извайване на комплекси в тях и съпътстващи ги реакции към другите групи от населението.

Както се подразбира, в случая става дума за това, че бедственото положение на циганите, тяхната безпросветност и политическа слепота, стремежът им да оцелеят дори и с цената на социално унижителни, срамни и престъпни дела и дейности, са били експлоатирани от най-различни (вътрешни и чуждестранни) сили във форма и степен, които и днес поддържат тъмните отсенки във взаимоотношенията с тях - и като отделни лица, и като етническа общност.

Друг е въпросът, че довеяният от историческото време етнически образ на циганите не е подложен на необходима, внимателна и научнообоснована дисекция. Така че да се отдели действително срамното и престъпното от неговата реализация в практическата конкретика, и в същото време да се признае, съхрани и развие онова в него, което дава етнически колорит на ромите, с което те обогатяват етническата картина на света. За съжаление, досега доминация има негативността в етническото портретуване на ромите и то в такава форма и степен, че ако тя се възприеме за правдива и съобразно нея се изисква изменението на ромите, то те биха загубили изобщо етническа автономност и самобитност, биха се "разлели" като такива и биха изчезнали от етническия състав на човечеството.

Вторият аспект на проблема за социалното време се отнася по-конкретно до историческото и съвременното отношение на циганите към релациите на миналото с настоящето и бъдещето. А в това отношение те също са твърде интересни като етнопсихическа нагласа и реализация. Ромите рязко се различават от останалите хора с присъщото им опиянение от радостите на течащия миг. За тях е характерен почти несрещан у другите импулсивен стремеж да забравят миналото, да го изхвърлят от обятията на своята историческа и лична памет в мига на наслада и удоволствие. Циганите манифестират с лекота и в широта явна незаинтересованост към